

Asia: VN/34680/2022

Lausuntopyyntö Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit alatyöryhmän 1. Rikollisuus ja rikosasioiden käsittely sekä rangaistukset ja niiden täytäntöönpano ehdotuksista

Tehy ry kannattaa osaa ehdotetuista toimista, joilla voidaan lyhentää rikosasioiden käsittelyaikoja. Rikosasioissa, joissa Tehyn jäseniä on joko asianomistajina tai vastaajina, prosessi esitutinnan aloittamisesta tuomioon kestää liian monesti useita vuosia. Silloin, kun on kyse epäilystä kuolemantuottamuksesta, esitutkintaa edeltää lisäksi Valviran tutkinta, jolloin väitetystä hoitovirheestä kestää lähes poikkeuksetta useita vuosia siihen, että asia on lainvoimaisesti käsitelty. Prosessin nopeuttaminen ei kuitenkaan saa tapahtua laadun kustannuksella niin, että perusoikeudet vaarantuvat tai aineellinen totuus jää selvittämättä.

Kannatamme kirjallisen menettelyn, poissaolokäsittelyjen ja asiamieskäsittelyjen lisäämistä. Poissaolokäsittelyjä voitaisiin jo nykyisen lainsäädännön puitteissa lisätä käytäntöjä muuttamalla. Havaintojemme mukaan osassa käräjäoikeuksia vastaajat kutsutaan säännönmukaisesti ilman erityistä syytä henkilökohtaisesti paikalle sellaisissa jutuissa, joissa toisissa käräjäoikeuksissa vastaajat kutsutaan säännönmukaisesti ratkaisun uhalla. Silloin, kun vastaajan henkilökohtainen läsnäolo ei ole todella tarpeen, käsittelyjä peruuntuu turhaan valitun poissaolouhan vuoksi.

Vastustamme preklusion tuomista rikosprosessiin. Esitutkinnaissa asianosaiset eivät useinkaan tule käyttäneeksi lainoppinutta avustajaa, jolloin heillä ei ole valmiuksia arvioida suoritettua esitutkintaa. Käytännössä esitutinnan puutteet havaitaan monesti vasta siinä vaiheessa, kun asianosainen ottaa syytteen noustua yhteyttä lainoppineeseen avustajaan. Muutenkin rikosprosessissa aineellisen totuuden selvittäminen on niin keskeistä, ettei preklusio siihen sovi.

Esitutkinnoissa, joissa Tehyn jäseniä on epäiltyinä hoitovirheistä (kuolemantuottamus) tai työturvallisuusrikoksista, lisätutinnan tarvetta on syntynyt sen vuoksi, ettei poliisi ole suostunut pyynnöistä huolimatta antamaan epäillyn kuulusteluissa tutustuttavaksi esitutkintaa edeltäviä Valviran tai AVI:n selvityksiä. Kun nämä tulevat nähtäväksi ensimmäistä kertaa

loppulausuntovaiheessa, joudutaan usein lisätutkintoihin, jotka olisi voitu välttää toisenlaisella käytännöllä. Käytäntö, jossa poliisi antaa Valviran ja AVI:n tutkittavaa asiaa koskevat lausunnot epäillyn tutustuttavaksi mieluiten ennen tämän kuulustelua ja viimeistään kuulustelutilaisuudessa, ei edellytä lainsäädäntömuutoksia, vaan toimintatavan muutosta.

Ehdotettu sähköinen alusta, jossa esitutkintamateriaaliin voisi tutustua esitutinnan aikana olisi epäilemättä käyttökelpoinen monessa tapauksessa. Suhtaudumme ehdotukseen kuitenkin varauksella, koska hankkeen hinta tuskin olisi järkevässä suhteessa saavutettavaan hyötyyn nähden. Keskeinen materiaali voitaisiin nykyisinkin ainakin pyynnöstä antaa ilman erillistä siihen tarkoitettua sähköistä alustaa.

Tuomion perustelujen kirjoittamiseen käytettyä resurssia voitaisiin säästää monella tapaa ilman, että lainsäädäntöä muutetaan. Nykyisin yksinkertaisissakin rikosasioissa tuomioita otetaan kansliaan ratkaistavaksi aivan liian usein siihen nähden, kuinka usein tuomioita julistetaan. Julistamalla tuomioita rohkeammin säästyttäisiin useimmiten laajojen perustelujen kirjoittamiselta. Ylipäätään käräjäoikeuden tuomioiden perustelut ovat nykyisin usein yksinkertaisissakin asioissa tarpeettoman pitkiä ja seikkaperäisiä. Näiltä osin tarvetta lienee lähinnä tuomareiden kouluttamiseen panostamiselle, mikä edellyttää riittäviä resursseja.

Vastustamme hovioikeuteen valittamisen määräajan lyhentämistä. Valituksen määräajan lyhentäminen ei lyhentäisi prosessin kokonaiskestoa lähes lainkaan, mutta johtaisi turhaan määräajan pidennysten pyytämiseen ja näiden pyyntöjen käsittelemiseen.

2. Kommentit alatyöryhmän 2. Siviiliasioden käsittely, sovittelu ja vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot ehdotuksista

Siviiliasioissa Tehy ry pitää keskeisinä ongelmina pitkiä käsittelyaikoja ja kohtuuttomiksi kasvaneita oikeudenkäyntikuluja. Käsittelyaikojen lyhentämisessä vaikuttavin toimi on tuomioistuinten resurssien vahvistaminen.

Vaikka Tehyn jäsenillä ei ole oikeudenkäyntikuluriskiä, on merkittävä yhteiskunnallinen ongelma, että esimerkiksi työsuhteen päättämistä ei kenenkään kannata pelkän oikeusturvavakuutuksen varassa riitauttaa, koska kuluriski on nykyisin helposti useita kymmeniätuhansia euroja eli useimmiten selvästi suurempi kuin jutun taloudellinen intressi. Käytännössä useimmilla ei työoikeudellisissa asioissa ole tosiasiallista mahdollisuutta saada asiaansa käsitellyksi tuomioistuimessa. Myöskään lainkäyttöä ohjaavia ennakkoratkaisuja ei saada riittävästi, koska juttuja ei käsitellä tuomioistuimissa liiallisen kuluriskin vuoksi. Tehy kannattaa kulukatontalon selvittämistä. Lisäksi jo nykyisin voitaisiin selvästi nykyistä rohkeammin prosessinjohdolla puuttua tarpeettoman pitkiin oikeudenkäyntikirjelmiin ja tarpeettoman todistelun esittämiseen, jotka osaltaan paisuttavat oikeudenkäyntikuluja.

Tehy kannattaa prosessinjohton vahvistamista. Tämä ei kuitenkaan edellytä ensisijaisesti lakimuutoksia, vaan koulutusta tuomareille, mikä edellyttää riittäviä resursseja.

Vastustamme mahdollisuutta sallia kirjalliset todistajankertomukset saati edellyttää sellaisia. Tuomioistuimen tulisi jo nykyisin edellyttää todistajan nimeävältä taholta sellaista teemoittelua, josta voidaan päätellä, onko todistelu tarpeellista vai ei. Mikäli todistajan kertomuksella voi olla asiassa merkitystä, häntä tulee kuulla henkilökohtaisesti, jotta vastapuolikin pystyy esittämään hänelle kysymyksiä. Kuulemiset voisivat jo nykyisen lainsäädännön puitteissa kuitenkin useammin tapahtua videoyhteydellä. Tuomion julistaminen nykyistä useammin ei edellyttäisi lainsäädäntömuutoksia, vaan tuomareiden parempaa kouluttamista. Riittävä kouluttaminen puolestaan edellyttää riittäviä resursseja.

Tehyn käsityksen mukaan nykyinen sääntely, jonka mukaan ennakkopäätösvalituksella muutosta hakevan on seitsemän päivän sisällä käräjäoikeuden tuomiosta hankittava vastapuolen suostumus ennakkopäätösvalitukselle, toimii tosiasiallisena esteenä ennakkopäätösvalituksille. Määräaikaa suostumuksen hankkimiselle tulisi vähintään pidentää eli irrottaa se tyytymättömyyden ilmoittamisesta.

3. Kommentit alatyöryhmän 3. Hallinto-oikeudelliset asiat ja erityistuomioistuinasiat ehdotuksista

Tehy ry kannattaa kokonaisvaltaisen selvitystyön aloittamista tuomioistuinten toimivallanjaosta työ- ja virkamiesoikeudellisissa asioissa.

4. Kommentit alatyöryhmän 4. Oikeudellinen neuvonta ja avustaminen ehdotuksista

-

5. Kommentit alatyöryhmän 5. Täytäntöönpano ja Ulosottolaitoksen toiminta ehdotuksista

-

6. Kommentit alatyöryhmän 6. Hallinto-, henkilöstö- ja koulutusasiat ehdotuksista

-

7. Muita huomioita Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

-

Nyman Matias
Tehy ry